

MEMÒRIA D'ANTONI DEIG
Isidor Cònsul

DE LLUNY

La primera fotografia mental me'l retalla, entre boires d'infantesa, en el Bellpuig de la segona meitat dels anys cinquanta. Josep Pont i Gol, fill del poble, era bisbe de Sogorb d'ençà 1952 i recordo una seqüència de cada any a l'entrada de la primavera. A Bellpuig fem festa grossa per la Mare de Déu dels Dolors i el doctor Pont i Gol, devot de la Dolorosa, no fallava amb el precepte de ser al poble entre el Divendres dels Dolors i el Diumenge de Rams. En el capaltard del dijous, vigília de la festa, en sortir d'estudi o mentre jugàvem al carrer, ens sorprenien els roncs cansats d'un Citroen 11 negre, més elegant i lluent que no pas l'Hispano Suïssa de l'únic taxista del poble, que pujava lent pel meu carrer de Sant Josep, s'obria camí entre carros i mules cançoners que tornaven del tros, girava pel coster del carrer Verge dels Dolors i s'aturava a ca la Rosària, casa pairal dels Pont i Gol. Rere el citroen, s'hi anava formant una tropa de galifardeus encuriosits per veure el bisbe i, els més missaires, per besar-li l'anell com manaven els cànons del catolicisme ortodox. Així que l'auto s'aturava, el primer a baixar era el capellà que feia de xofer i s'afanyava a obrir la porta del darrere per ajudar la germana del bisbe que vivia amb ells a Sogorb i tenia dificultats de locomoció a causa d'una malformació de naixement. Aquell capellà llarg i jove, de cabell lluent de brillantina pentinat enrere era Antoni Deig, secretari de Josep Pont i Gol.

Reporto aquest record per l'oportunitat de coincidir amb el primer Antoni Deig. Després els anys van posar-se a córrer amb injusta velocitat de creuer i, fins el 1977, aquell sacerdot esprimatxat i rialler va continuar assistint el doctor Pont: l'acompanyà a Roma en el trasbals benemèrit del Concili Vaticà II i en els primers sis anys en què el bisbe de Bellpuig fou arquebisbe de Tarragona. El 1977 li arribà el nomenament episcopal que el va dur, primer a Menorca i, tretze anys després, roda el món i torna al born, a Solsona. Corria el 1990 i Antoni Deig tornava a casa, al seminari on havia estudiat i a la diòcesi on s'havia ordenat sacerdot l'any 1949. No havia tingut l'oportunitat d'incardinar-s'hi gaire com a sacerdot però, quaranta-un anys després, l'oportunitat de servir els seus arribava amb la mitra episcopal. Al llarg dels vint-i-sis anys que exercí de bisbe, Antoni Deig va anar construint la imatge d'un pastor obert i dialogant, un esperit franc, senzill, bonhomíós i afable que, a més de guanyar-se el respecte de tots, es convertí en l'eclesiàstic més proper, entranable i popular de l'església catalana. També el més incòmode per a les jerarquies religioses i polítiques del país.

DE PROP

L'agost de 1997, Antoni Deig i Ramon Alsina, vicari general de Solsona, van venir a Cervera per proposar-me la direcció de la revista "Solc". L'havien creada un grup de capellans que coneixia d'anys enrere, Climent Forner i Joan Camps, entre altres, per haver estat vicaris de Bellpuig i per tenir interessos literaris, però no se n'acabaven de sortir. També recordava Ramon Alsina del temps que havia estat rector de Seana, barri pedani de Bellpuig, en els anys del meu desconcert adolescent. La proposta d'aquell agost del 97 semblava un punt forçada perquè feia anys que no em considerava creient i he tendit a manifestar-me crític amb l'actual magisteri de l'Església. Tenia, d'altra banda, superàvit de feina i no m'abellia posar-ne més a la motxilla. Però em vaig trobar, quasi sense saber-ho, que una veu interior es decantava pel sí mogut per una lògica d'agraïment. Havien estat capellans com Ramon Alsina els que ens van engrescar la nostra adolescència rural en la roda d'inquietuds i de canvis dels anys seixanta: ens deixaven llibres i discos, ens reunien per parlar de tot, llogaven pel·lícules per fer cine fòrum, organitzaven setmanes de joventut, feien venir els cantants de la tropa dels Setze Jutges i alguns hi vam aprendre a mirar el món de manera crítica i a plantejar-nos la vida com un projecte d'intensitat. Tot i que ja fa prop de quaranta anys d'aquell trasbals adolescent, sempre m'he considerat fruit del seu magisteri. Per això vaig acceptar la direcció de "Solc" i m'hi va acabar d'empènyer la possibilitat de treballar amb un amic de tota la vida, Francesc Teixidó, amb qui cada cap d'any arreglem el món en un sopar mític que s'allargassa fins a la matinada de l'any nou i té la virtut de conjugar l'hedonisme de la bona taula amb el plaer del debat.

La meva experiència amb "Solc" va durar una mica més de quatre anys, entre la tardor de 1997 i el març del 2002, el dia en què vaig presentar la dimissió irrevocable per una qüestió de dignitat. Feia sis mesos que Solsona tenia un nou bisbe: Antoni Deig s'havia jubilat i de la curia barcelonina n'havia aterrat l'antítesi, Jaume Traserra. A "Solc", fins llavors, havíem conformat un equip de redacció engrescat i entusiasta, i compartíem la il·lusió de fer rodar una revista de criteris oberts amb els problemes del món actual. Volíem una publicació àgil i dinàmica, que fos eina de comunicació i coneixement de la mateixa diòcesi, però sense renunciar, tampoc, a obrir el debat que calgués sobre aquelles qüestions que eren en el voraviu de l'Església i del món. "Solc" va tocar més d'un cop temes delicats i recordo un article a favor de l'eutanàsia, vinculat al cas del paraplègic gallec Ramon Sampedro, que va moure rebombori en algun sector de la diòcesi. Quan ens trobàvem en casos com aquest, obríem la revista a la discrepància i publicàvem en els números següents un o dos articles

que tractessin el mateix tema des d'altres perspectives. Així era l'esperit de "Solc", obert a la diversitat de pensament i sensible al dia a dia de la contemporaneïtat.

De tant en tant, el bisbe Deig presidia alguna reunió on es limitava, de manera estricta, a ser un de més. Ens renyava si havia trobat faltes de català en algun número anterior però mai no va intervenir en els continguts més enllà de suggerir temes que li semblaven d'interès. Sé que "Solc" li agradava, se'l veia content amb el producte que fèiem i semblava cofoi amb el detall que, al segon any, la revista s'autofinancés. Però no era pas per estalviar diners a la tresoreria del bisbat, sinó perquè s'havia implantat bé dins de la diòcesi. La il·lusió de tots i el treball d'equip havien aconseguit superar el llistó del miler de subscriptors, una xifra molt alta si es té en compte l'escassa demografia del bisbat de Solsona.

Una il·lusió i un treball d'equip que l'intervencionisme del bisbe nou va tallar en sec. Atès que, quatre anys enrere, havia acceptat dirigir "Solc" a prec d'Antoni Deig, em va semblar coherent deixar les mans lliures a Jaume Traserra i vaig parlar-li del meu relleu el mateix dia en què em fou presentat. Vam pactar que seguiria un any més per poder-lo preparar amb calma, aquest relleu, però al cap d'unes setmanes va saltar l'alarma en la telefonada del secretari de redacció que m'informava que el bisbe acabava de censurar un dels articles de la revista, que la revista ja era impresa i a punt de distribuir, que ara calia imprimir de nou un dels plecs i a veure què hi posàvem per substituir el text prohibit de Joan Estruch. Sense donar cap explicació ni parlar-ne abans amb el darrer responsable de "Solc", el seu director, l'article censurat era reflexió sobre la força que devia tenir l'Opus Dei a Roma atesa la celeritat amb què s'havia resolt la canonització de José M. Escrivà de Balaguer. En una versió una mica més llarga, el text s'havia publicat a les pàgines d'opinió del diari AVUI. La gravetat de la situació demanava una resposta urgent que va consistir, després d'una reunió extraordinària a Balsareny, a presentar per escrit la dimissió conjunta de l'equip de redacció de la revista. Algunes d'aquestes dimissions, la meua entre elles, van ser irrevocables i altres van convertir-se en paper mullat, ja sigui per obediència, en el cas dels sacerdots que hi havia al consell de redacció, ja sigui per legítims interessos estratègics i personals. Allò que es va trencar, sobretot, va ser la possibilitat de fer una revista oberta i plural. Tot i continuar amb el mateix format, "Solc" ha anat rebaixant el vol, ha passat de revista a butlletí i ara es limita a fer de portaveu oficial del bisbat. Vet aquí el canvi entre la generosa amplitud de mires d'un bisbe i el reduccionisme curial de l'altre.

DE COS PRESENT

La dualitat es va tornar a viure per darrera vegada a la catedral de Solsona, el dia 14 del passat mes d'agost en els funerals d'Antoni Deig. La voluntat del fill de Navàs era ser enterrat al fossar de la catedral i el taüt va ser-hi dipositat aquell mateix matí, al peu de l'altar major, perquè feligresos i amics poguessin donar-li l'últim adéu. Un dels senyals més clars del seu magisteri derivava de l'amor que Antoni Deig sentia per Catalunya i la seva llengua, i no és debades que, per un grapat d'anys, fos l'eclesiàstic més destacat pel seu catalanisme essencial. Per això no és gens estrany que aquell mateix matí el taüt que en contenia les despulles fos cobert amb una senyera catalana. A la tarda, però, poc abans de començar les exèquies, la senyera havia desaparegut i el buit de la seva absència era encara més notòria en una catedral plena de gom a gom i amb un grapat d'estelades que onejaven al fons del temple. L'homilia de Jaume Traserra, convertida en article al diari AVUI (*El llegat del bisbe Deig*, 19-VIII-2003), destacava l'home de fe i d'Església que fou Antoni Deig i en rebaixava el catalanisme a l'anècdota dels aspectes varis. Ho era, en la mesura que també era *poeta, conversador, escriptor i home del poble atent als signes del temps*.

Sense saber-ho, la resposta popular va arribar en dos temps. El primer fou durant la comunió quan els centenars de feligresos que ataconaven la catedral van aplaudir llargament el gest de Salvador Cardús que, aprofitant que s'acostava a combregar, va tornar a estendre una senyera damunt del taüt d'Antoni Deig. El segon esclatà al final de la cerimònia quan, per tancar-la, es va proposar des de l'altar el cant espiritual *Vers tu, terra promesa*. Només van ser a temps de donar el to perquè el públic, diuen si va ser Celdoni Fonoll el primer a endegar, va començar a entonar *Els segadors*. Era el comiat a un home d'Església però era, sobretot, l'últim adéu a un patriota exemplar i així ho van entendre la immensa majoria dels assistents al funeral.

La meva memòria d'Antoni Deig s'estén entre la boirosa fotografia del record d'infantesa i el sotrac emocional d'aquest darrer agost a Solsona. Figura cabdal de l'Església i del catalanisme del segle XX, n'enyoro, cada dia més, la seva singularitat històrica, els trets del seu tarannà dialogant, el valor de saber dir sempre les coses que toquen encara que no agradin, la tenacitat de defensar els principis que l'havien guiat sempre i el seu testimoni constant d'una insubornable fidelitat al país.

Isidor Cònsul